# Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 6/2002 o dizajnu Zajednice i stavljanju izvan snage Uredbe Komisije (EZ) br. 2246/2002

*(COM(2022) 666 final – 2022/0391 (COD))*

**i o Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o pravnoj zaštiti dizajna (preinaka)**

*(COM(2022) 667 final – 2022/0392 (COD))*

(2023/C 184/07)

Izvjestitelj: **Ferre WYCKMANS**



| | |
|---|---|
| Zahtjev za savjetovanje: | a) Vijeće, 21.12.2022. |
| | b) Europski parlament, 12.12.2022. |
| | Vijeće, 21.12.2022. |
| Pravna osnova: | a) članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije |
| | b) članci 114. i 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije |
| Nadležna stručna skupina: | Stručna skupina za jedinstveno tržište, proizvodnju i potrošnju |
| Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju: | 22.3.2023. |
| Plenarno zasjedanje br.: | 577 |
| Rezultat glasanja | |
| (za/protiv/suzdržani): | 148/0/3 |



## 1. **Zaključci i preporuke**

1.1. Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) smatra da je učinkovit sustav zaštite dizajna koristan za potrošače i širu javnost jer se njime potiču pošteno tržišno natjecanje i poštene poslovne prakse. Osim toga, taj sustav pridonosi gospodarskom razvoju jer potiče kreativnost u industriji, proizvodima, poslovnim aktivnostima i izvozu.

1.2. U većini država članica dizajn mora biti registriran pri nacionalnom uredu za industrijsko vlasništvo kako bi bio zaštićen zakonom. Ovisno o mjerodavnom nacionalnom zakonodavstvu i vrsti dizajna, dizajn može biti zaštićen i autorskim pravom kao neregistrirani dizajn ili umjetničko djelo. U nekim se državama članicama zaštita industrijskog dizajna i zaštita autorskim pravom nadopunjuju, dok se u drugima međusobno isključuju. U nekim okolnostima dizajn može biti zaštićen i pravom o nepoštenom tržišnom natjecanju, no uvjeti zaštite te opseg postojećih prava i dostupnih pravnih lijekova mogu se znatno razlikovati.

1.3. EGSO smatra da je ključno prilagoditi pravni okvir za dizajn digitalnom dobu kako bi se potaknuli oporavak i otpornost EU-a te inovacije i konkurentnost. Stoga se slaže s novom definicijom dizajna navedenom u Prijedlogu direktive. Ona je sve relevantnija s obzirom na tehnološki napredak jer se pojam proizvoda proširuje na tehnološke dizajne koji nisu realizirani u fizičkom obliku.

1.4. EGSO isto tako podržava ograničavanje zaštite na obilježja izgleda koja su vidljivo prikazana u zahtjevu za registraciju jer se time povećava pravna sigurnost zaštite.

1.5. EGSO pozdravlja činjenicu da se u Prijedlogu uredbe poziva na rješenje koje je Sud Europske unije iznio u presudi *Acacia* od 20. prosinca 2017. ([1]), u kojoj je pojasnio tumačenje pojma „klauzule o popravku”, osobito zato što se njime poboljšava zaštita potrošača.

([1]) Spojeni predmeti C-397/16 i C-435/16.

1.6. S druge strane, EGSO ne smatra da će se spajanjem pristojbe za objavu s pristojbom za registraciju smanjiti ukupni iznos pristojbi jer se troškovi produljenja u skladu s predloženim drastično povećavaju. Ta mjera stoga nije toliko naklonjena malim i srednjim poduzećima te pojedinačnim dizajnerima kako se čini. EGSO poziva na to da se predvide niži iznosi za mala i srednja poduzeća te pojedinačne dizajnere, ako je potrebno, razmjerno njihovu prometu.

1.7. EGSO smatra da je pojednostavnjenje do kojeg je došlo zbog ukidanja pravila „jedinstvenog razreda" nužno, ali nedovoljno jer je još uvijek potrebno pojednostavniti upotrebu sustava za podnošenje prijava za dizajn koji su dostupni na internetskim stranicama nacionalnih ureda za industrijsko vlasništvo i Ureda Europske unije za intelektualno vlasništvo (EUIPO, dalje u tekstu: „Ured"). Kako bi se otklonile te poteškoće, uredi bi se mogli obratiti patentnim zastupnicima te na taj način malim i srednjim poduzećima i pojedinačnim dizajnerima olakšati zaštitu njihovih dizajna.

1.8. EGSO smatra da nije prikladno primijeniti članak 290. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU) radi izrade pravila o sporovima i žalbama protiv odluka Ureda jer je cilj delegiranog akta isključivo dopuna temeljnog akta i odnosi se samo na elemente koji nisu ključni. Naime, odredbe za koje se u Prijedlogu uredbe predviđa donošenje delegiranog akta odnose se na prava predviđena u glavi VI. Povelje o temeljnim pravima o pravosuđu, uključujući posebno članak 47. o pravu na djelotvoran pravni lijek i na pošteno suđenje. Stoga ih se ne može smatrati elementima koji nisu ključni.

1.9. EGSO preporučuje da se takve odredbe definiraju izravno u uredbi.

## 2. **Kontekst**

2.1. U pozitivnom se pravu Direktivom 98/71/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ([2]) (dalje u tekstu: „Direktiva") djelomično usklađuju nacionalni propisi o pravnoj zaštiti dizajna, a Uredbom Vijeća (EZ) br. 6/2002 ([3]) (dalje u tekstu: „Uredba") uspostavlja neovisni sustav zaštite jedinstvenih prava u cijeloj Europskoj uniji i za registrirane i za neregistrirane dizajne Zajednice, pod uvjetom da neregistrirani dizajni ispunjavaju uvjete zaštite, odnosno da su novi i da imaju individualan karakter. Ako dizajn nije registriran, nositelj može imati poteškoća pri dokazivanju da ima pravo na dizajn. Osim toga, trajanje zaštite ograničeno je na tri godine, a manji je i opseg dodijeljenih prava.

2.2. Uredba je izmijenjena 2006. kako bi se uzelo u obzir pristupanje EU-a Haškom sustavu za međunarodnu registraciju, a cilj je bio uspostaviti jedinstven, jednostavan, jeftin i centraliziran postupak registracije dizajna pri Svjetskoj organizaciji za intelektualno vlasništvo (WIPO).

2.3. U skladu s Uredbom zamjenski dijelovi izuzeti su iz zaštite dizajna Zajednice jer pri izradi Direktive nije bilo moguće postići dogovor o tom pitanju. Budući da prijedlog revizije Direktive nije dobio potporu Vijeća, Komisija ga je 2014. povukla.

2.4. Predmetni prijedlog dolazi nakon tog neuspjeha i proizlazi iz komunikacije Komisije od 25. studenoga 2020. „Iskorištavanje inovacijskog potencijala EU-a: Akcijski plan za intelektualno vlasništvo za oporavak i otpornost EU-a", objavljene kao nastavak reforme prava o žigovima. Ciljevi su bolja pripremljenost za digitalno doba, povećanje pristupačnosti i učinkovitosti za pojedinačne dizajnere, mala i srednja poduzeća i industriju, smanjenje troškova i pojednostavnjenje te povećanje pravne sigurnosti sustava zaštite.

## 3. **Opće napomene**

3.1. Pojam industrijskog dizajna odnosi se na ukrasni izgled predmeta. Može biti trodimenzionalan ili dvodimenzionalan. Uspješan dizajn podrazumijeva skladnu vezu funkcije i oblika. Neovisno o tome radi li se o stolovima ili telefonima, dizajn čini predmet privlačnim ili mu daje prednost pred drugima.

3.2. Industrijski dizajn primjenjuje se na razne industrijske i obrtničke proizvode, kao što su tehnički ili medicinski instrumenti, satovi, nakit, luksuzni proizvodi, kućanski proizvodi, električni aparati, vozila, arhitektonske strukture, tekstilni proizvodi, proizvodi za slobodno vrijeme i drugo.

3.3. Industrijski dizajn povećava tržišnu vrijednost proizvoda jer ga čini privlačnijim i poželjnijim. Zaštita dizajna u skladu s time pridonosi osiguranju povrata ulaganja.

---

([2]) Direktiva 98/71/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. listopada 1998. o pravnoj zaštiti dizajna (SL L 289, 28.10.1998., str. 28.).
([3]) Uredba Vijeća (EZ) br. 6/2002 od 12. prosinca 2001. o dizajnu Zajednice (SL L 3, 5.1.2002., str. 1.).

3.3.1. EGSO smatra da je učinkovit sustav zaštite stoga koristan za potrošače i širu javnost jer se njime potiču pošteno tržišno natjecanje i poštene poslovne prakse.

3.3.2. Isto tako, takav sustav pridonosi gospodarskom razvoju jer potiče kreativnost u industriji i industrijskoj proizvodnji te razvoj poslovnih aktivnosti i izvoza.

3.4. U većini država članica dizajn mora biti registriran pri nacionalnom uredu za industrijsko vlasništvo kako bi bio zaštićen zakonom. Ovisno o mjerodavnom nacionalnom zakonodavstvu i vrsti dizajna, dizajn može biti zaštićen i autorskim pravom kao neregistrirani dizajn ili umjetničko djelo.

3.5. U nekim se državama članicama zaštita industrijskog dizajna i zaštita autorskim pravom nadopunjuju, dok se u drugima međusobno isključuju. Dizajn isto tako može biti zaštićen i pravom o nepoštenom tržišnom natjecanju, no uvjeti zaštite te opseg postojećih prava i dostupnih pravnih lijekova mogu se razlikovati.

3.6. S obzirom na ciljeve EU-a u pogledu poticanja oporavka i otpornosti te podupiranja inovacija i konkurentnosti, EGSO smatra da je ključno prilagoditi pravni okvir za dizajn digitalnom dobu. Slaže se s predloženom novom definicijom jer je relevantna s obzirom na tehnološki napredak i jer se njome pojam proizvoda proširuje na tehnološke dizajne koji nisu realizirani u fizičkom obliku.

3.7. EGSO isto tako podržava povećanje pravne sigurnosti ograničavanjem zaštite na obilježja izgleda koja su vidljivo prikazana u zahtjevu za registraciju.

3.8. EGSO usto podupire i prilagodbu područja primjene prava koja proizlaze iz registracije dizajna kako bi se obuhvatili problemi povezani s uvođenjem tehnologija 3D ispisa, kao i dodavanje prava nositelja dizajna, po uzoru na pravo o žigovima, da spriječe provoz krivotvorenih proizvoda preko područja Unije ili stavljanje u drugu carinsku situaciju bez puštanja u slobodni promet na tom području, a sve u cilju borbe protiv krivotvorenja.

## 4. **Posebne napomene**

### 4.1. ***Klauzula o popravku i zaštita potrošača***

4.1.1. Zaštita rezervnih dijelova („dijelovi složenog proizvoda”) u okviru prava na dizajn dovela je do brojnih reakcija. Preuzeta je u skladu s Uredbom, a sadrži i iznimku, koja se naziva „klauzula o popravku”, u cilju ograničavanja monopola proizvođača ili dobavljača opreme (posebno motornih vozila) na tržištu rezervnih dijelova (članak 110.). „Klauzulom o popravku” predviđeno je da nositelj dizajna koji se odnosi na rezervni dio ne smije imati monopol niti spriječiti treću osobu da na tržište stavi rezervne zamjenske dijelove namijenjene popravku proizvoda i vraćanju njegova prvobitnog izgleda.

4.1.2. Proizvođač složenog gotovog proizvoda (vozila, sata, mobilnog telefona itd.) često kontrolira cijeli proizvodni lanac. Stoga na njemu može ostvariti dvostruku dobit, prvo na tržištu prodaje gotovog proizvoda, a zatim i na tržištu prodaje rezervnih dijelova.

4.1.3. Međutim, bihevioralna ekonomija pokazala je da je kriterij odabira većine potrošača prodajna cijena primarnog proizvoda i da oni pritom ne vode računa o prodajnoj cijeni sekundarnih usluga. Potrošači su stoga vezani svojim početnim ulaganjem i prisiljeni platiti cijenu koju ne bi nužno prihvatili u drugim okolnostima.

4.1.4. EGSO napominje da će takva situacija vjerojatno dovesti do problema u pravu tržišnog natjecanja jer izvorni proizvođač/sastavljač koji je nositelj prava na dizajn ima znatnu konkurentsku prednost koja u konačnici može naštetiti potrošačima:

— u odnosu na svoje kupce jer može naplaćivati visoke cijene ili uvesti povezanu prodaju;

— u odnosu na servisere jer može imati monopol na tržištu ili postavljati uvjete serviserima koje želi opskrbljivati;

— u odnosu na svoje dobavljače, u mjeri u kojoj bi im mogao zabraniti da opskrbljuju neovisne servisere ili zabraniti neovisnim dobavljačima da kopiraju njegove dijelove kako bi opskrbljivali tržište popravaka.

4.1.5. Kako bi se izbjegla monopolizacija sekundarnih tržišta, europski je zakonodavac odlučio ograničiti prava koja se mogu ostvariti na rezervnim dijelovima.

— Prvo se ograničenje ponekad naziva iznimkom „obvezne prilagodbe” (engl. *must match*) (članak 8. stavak 2.). Vanjski izgled proizvoda koji je potreban za spajanje s drugim proizvodom ne može se zaštititi.

— Drugo se ograničenje odnosi na zaštitu dijelova koji nisu vidljivi.

4.1.6. Dio koji nije vidljiv pri normalnoj upotrebi proizvoda ne može se zaštititi prijavom dizajna (članak 4. stavak 2.).

To se na primjer odnosi na:

— mehanički dio sata;

— unutrašnjost većine motora kućanskih aparata;

— motor automobila (smatra se da nije vidljiv pri normalnoj upotrebi vozila, čak i ako je motor lako vidljiv podizanjem poklopca motora).

4.1.7. To znači da se mogu zaštititi isključivo rezervni dijelovi koji ne uključuju nikakav mehanizam za povezivanje i koji su vidljivi. Ipak, u skladu s Uredbom može se zaštititi velik broj dijelova. Na primjer, kad je riječ o automobilu, to se odnosi na:

— prednja svjetla;

— blatobrane;

— poklopac motora i vrata (ali ne i šarke);

— upravljač.

4.1.8. Prema tome, svaki konkurentni proizvođač rezervnih dijelova može reproducirati proizvod koji nije zaštićen prijavom dizajna i njime opskrbljivati tržište popravaka.

4.1.9. No primjena tih odredaba ipak je dovela do nekih pitanja. EGSO stoga pozdravlja činjenicu da se u Prijedlogu uredbe uzima u obzir rješenje koje je Sud Europske unije iznio u presudi *Acacia* od 20. prosinca 2017., u kojoj je pojasnio tumačenje pojma „klauzule o popravku”.

4.1.10. EGSO ističe da je Žalbeni sud u Parizu u praksi primijenio to rješenje u svojoj presudi od 11. rujna 2018. u predmetu br. 2017/01589, u slučaju naplataka koji su se prodavali u internetskoj trgovini. Prodavatelj se nije mogao valjano pozvati na „klauzulu o popravku” jer su ti naplatci ponuđeni „u svrhu estetske personalizacije vozila” i „prilagodbe”. Stoga je utvrđeno da se predmetnim naplatcima povređuje pravo i prodavatelj je kažnjen zbog krivotvorenja dizajna.

4.1.11. Neke su države članice liberalizirale tržište rezervnih dijelova. Francuski Zakon o klimi i otpornosti br. 2021-1104 od 22. kolovoza 2021. otvara tržište za prodaju određenih rezervnih automobilskih dijelova od 1. siječnja 2023.

4.1.12. Cilj je te mjere sniziti cijene na tom tržištu. One su se između 2019. i 2020. povećale za prosječno 8 %, djelomično zbog tehničke složenosti raznih dijelova, kao što su motori električnih retrovizora i senzori ugrađeni u vjetrobranska stakla. Države članice u kojima je taj sektor najliberalniji nemaju visoko razvijenu industriju. Međutim, to ne vrijedi za Njemačku, zemlju moćnih proizvođača automobila, gdje je tržište već otvorenije.

U Francuskoj će od 1. siječnja 2023. dobavljači opreme, bilo da se radi o prvoj ugradnji, odnosno da su sudjelovali u sastavljanju novog vozila, ili da su neovisni, moći stavljati na tržište dijelove automobila od stakla. Dobavljači opreme koji su sudjelovali u prvoj ugradnji drugih vidljivih rezervnih dijelova (svjetlosnih dijelova, retrovizora itd.) moći će prema tome stavljati te dijelove na tržište kao proizvođači.

4.2. ***Trošak zaštite dizajna***

4.2.1. EUIPO ima uspostavljen sustav internetskog podnošenja prijava za dizajn, čiji trošak trenutačno iznosi od 350 EUR naviše. EGSO podsjeća da je registrirani dizajn Zajednice valjan tijekom početnog razdoblja od pet godina od datuma prijave te da se registracija može produljiti svakih pet godina na razdoblje od najviše 25 godina.

4.2.2. Osim troškova prijave, postoje i tri vrste pristojbi:

— pristojba za registraciju u iznosu od 230 EUR, kojoj se može dodati pristojba za dodatnu registraciju u iznosu od 115 EUR za 2 do 10 dodatnih registracija i 50 EUR za više od 10 dodatnih registracija;

— pristojba za objavu u iznosu od 120 EUR, koja se može povećati za 60 EUR za 2 do 10 dodatnih objava i za 30 EUR za više od 10 dodatnih objava;

— pristojba za odgodu objave u iznosu od 40 EUR, koja se može povećati za 20 EUR za 2 do 10 dizajna i za 10 EUR za više od 10 dizajna.

4.2.3. Iznosi pristojbi ovise o dvama čimbenicima:

— broju dizajna za koje je podnesena prijava;

— o tome odgađa li se objava dizajna ili ne.

4.2.4. Njihova struktura odgovara sljedećem modelu:

— osnovna pristojba za pojedinačni dizajn ili za prvi dizajn u okviru višestruke prijave;

— smanjena pristojba za sve dizajne od drugog do desetog;

— dodatno smanjena pristojba od jedanaestog dizajna nadalje.

4.2.5. Prijedlogom uredbe predviđa se smanjenje troškova prvog produljenja (nakon pet godina) na 70 EUR te povećanje troškova drugog produljenja (nakon 10 godina) na 140 EUR, trećeg produljenja (nakon 15 godina) na 280 EUR i četvrtog produljenja (nakon 20 godina) na 560 EUR. Ukupni iznos pristojbi za prva dva produljenja ostaje približno jednak iznosu koji se trenutačno plaća, odnosno ukupno 210 EUR, ali se pristojbe za naknadna produljenja znatno povećavaju.

4.2.6. Prijedlog stoga nije tako naklonjen malim i srednjim poduzećima te pojedinačnim dizajnerima kako se čini. Prema tome, EGSO poziva na to da se predvide niži iznosi za mala i srednja poduzeća te pojedinačne dizajnere, možda i razmjerno njihovu prometu.

4.2.7. Nadalje, EGSO smatra da se izmjenom strukture pristojbi, odnosno spajanjem pristojbe za objavu i pristojbe za registraciju, neće smanjiti ukupni trošak pristojbi.

4.3. ***Ukidanje pravila „jedinstvenog razreda”***

4.3.1. Čak i ako se prijava može odnositi na više dizajna, oni nužno moraju biti namijenjeni ugrađivanju u proizvode ili se moraju primjenjivati na proizvode koji pripadaju istom „razredu” u skladu s pravilom „jedinstvenog razreda”. Ti su razredi razvrstani na popisu pod nazivom Lokarnska klasifikacija.

4.3.2. Prema članku 2. stavku 1. Lokarnskog sporazuma Lokarnska klasifikacija „administrativne je prirode” i obuhvaća:

— popis razreda i podrazreda;

— abecedni popis proizvoda koji čine industrijski dizajn, uz navođenje razreda i podrazreda u koje su svrstani;

— pojašnjenja.

4.3.3. Ukidanjem pravila „jedinstvenog razreda” predviđenog u Prijedlogu uredbe, kojim bi se trgovačkim društvima omogućilo podnošenje više prijava dizajna kombiniranjem više dizajna u jednoj višestrukoj prijavi, a da se pritom ne moraju ograničiti na proizvode koji pripadaju istom razredu prema Lokarnskoj klasifikaciji, nastoji se potaknuti mala i srednja poduzeća te pojedinačne dizajnere da podnose svoje dizajne kako bi ih zaštitili.

4.3.4. EGSO smatra da je pojednostavnjenje do kojeg je došlo zbog ukidanja pravila „jedinstvenog razreda” nužno, ali nedovoljno jer je još uvijek potrebno pojednostavniti upotrebu sustavâ za podnošenje prijava za dizajn koji su dostupni na internetskim stranicama nacionalnih ureda za industrijsko vlasništvo i EUIPO-a.

4.3.5. Uredi bi mogli iskoristiti stručnost patentnih zastupnika kako bi se otklonile takve poteškoće te na taj način malim i srednjim poduzećima i pojedinačnim dizajnerima olakšati zaštitu njihovih dizajna.

4.3.6. Naravno, patentni zastupnici nastavit će podupirati nositelje prava u iskorištavanju njihovih dizajna i zastupati ih u sudskim sporovima.

4.4. ***Delegiranje ovlasti i donošenje delegiranih akata***

4.4.1. Prijedlogom uredbe predviđa se da će se odredbe koje se odnose na sporove u području prava na dizajn donijeti delegiranim aktima.

To se odnosi na:

— povlačenje i izmjenu dizajna (članci 47.a i 47.b);

— tužbe zbog ništavosti (članak 53.a);

— žalbene postupke protiv odluka Ureda (članak 55.a);

— usmeni postupak pred Žalbenim vijećima Ureda (članak 64.a);

— izvođenje dokaza (članak 65.a);

— obavješćivanje o odlukama i pozivima (članak 66.a);

— postupak slanja priopćenja Uredu (članak 66.d);

— izračunavanje i trajanje postupovnih rokova (članak 66.f),

— nastavak postupka pred Uredom (članak 67.c);

— ovlašteno zastupanje pred Uredom u slučaju spora (članak 78.a);

— plaćanje pristojbi i naknada (članak 106.aa).

4.4.2. EGSO smatra da nije prikladno primijeniti članak 290. UFEU-a radi izrade pravila o sporovima i žalbama protiv odluka Ureda jer je cilj delegiranog akta isključivo dopuna temeljnog akta i odnosi se samo na elemente koji nisu ključni. Međutim, predviđene odredbe odnose se na prava iz glave VI. Povelje o temeljnim pravima o pravosuđu, uključujući posebno članak 47. o pravu na djelotvoran pravni lijek i na pošteno suđenje. Stoga ih se ne može smatrati elementima temeljnog akta koji nisu ključni.

Bruxelles, 22. ožujka 2023.

*Predsjednica*
*Europskog gospodarskog i socijalnog odbora*
Christa SCHWENG